

هشت سال دفاع مقدس

یکی از مهم ترین جنگ های معاصر، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران است که در ایران، با نام های دفاع مقدس، جنگ تحمیلی و جنگ هشت ساله یاد می شود و در جوامع اعراب با نام های قادسیه صدام و جنگ اول خلیج فارس شناخته می شود. این جنگ با دستور صدام حسین و حمله نیروهای نظامی عراق در شهریور ۱۳۵۹ به ایران آغاز شد و پس از ۸ سال جنگ، بالاخره با پذیرش قطعنامه ۵۹۸ از سوی ایران در مرداد ماه سال ۱۳۶۷ به پایان رسید.

شروع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران

وقوع پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، در منطقه خاورمیانه، تغییرات اساسی به وجود آورد که مهم ترین آن شروع جنگ تحمیلی از سوی رژیم بعث عراق، علیه ایران بود. در آن سال ها که رییس جمهور عراق یعنی صدام حسین، به دنبال توسعه قدرت خود در منطقه بود به فکر براندازی دولت نوپای جمهوری اسلامی ایران برآمد. البته باید خاطر نشان کرد؛ ریشه توسعه طلبی کشور عراق به دوران حکومت صفویه و پیدایش اختلاف مرزی بین ایران و عراق و ادعای عراق بر حاکمیت خوزستان می رسید.

رژیم سرنگون شده ی عراق در سال های اولیه پیروزی انقلاب اسلامی ایران، به محض مشاهده سقوط رژیم پهلوی و تضعیف موقعیت آمریکا در ایران، فرصت را برای یک حمله نظامی مناسب دید و دست به تحریکات مرزی زد و عنوان کرد که خوزستان جزئی از عراق است.

به دنبال این ادعا، دولت عراق در ۲۶ شهریور ۱۳۵۹ با تسلیم یادداشتی رسمی به سفارت جمهوری اسلامی ایران در بغداد، اعلام کرد که اعلامیه الجزایر و عهدنامه های مربوط به مرز مشترک و حسن همجواری و ۳ پروتکل و پیوست های آن و دیگر موافقت نامه ها و یادداشت های انضمامی به این عهدنامه را یک جا و یک جانبه فسخ کرده است. پس از این اقدام، صدام حسین در مقابل دوربین های تلویزیون عراق، قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر را که در آن عراق حاکمیت ایران بر خوزستان را به رسمیت شناخته بود را پاره کرد و در ۳۱ شهریور همین سال هواپیماهای اشغالگر عراقی شهرهای خرمشهر و آبادان را به رگبار گلوله بستند و بدین ترتیب جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق با به کارگیری توان نظامی و با عبور از مرزهای بین المللی و تجاوز به خاک سرزمین ایران آغاز شد. رژیم بعث عراق که فکر می کرد پیروز میدان است به اشغال خرمشهر و محورهای جنوبی ایران پرداخت، اما پس از گذشت مدت زمان کوتاهی، رزمندگان ایرانی در پی فرمان بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی ایران، حضرت امام خمینی (ره)، با تمام قوا به مقابله با تجاوز اشغالگران پرداختند و توانستند، به ترتیب خرمشهر را در ۳ خرداد ۱۳۶۱، محورهای جنوب ایران را در ۲۳ تیر ۱۳۶۱ و منطقه سومار را در تاریخ ۹ مهر ۱۳۶۱ آزاد کنند و شهر «مندلی» عراق را به تصرف خود گیرند. تصرف خاک مندلی در عراق تنها بخش تصرفی توسط نیروهای

ایرانی نبود، بلکه رزمندگان ایرانی در تاریخ ۹ آبان ۱۳۶۲، طبق یک برنامه ریزی دقیق نظامی تا نزدیکی بصره پیشروی کردند.

در این جنگ ارتش اشغالگر عراق، نه تنها به طور گسترده از جنگ افزارهای شیمیایی علیه کردهای سرزمین خود استفاده می کردند بلکه از این ادوات مرگبار بر مردم و نظامیان ایران نیز استفاده کردند. براساس برخی آمار منتشره؛ در طول جنگ، ارتش عراق با استفاده از سلاح‌های شیمیایی حدود ۱۰۰ هزار، مرد، زن و کودک را به قتل رساند.

با تمام فراز و نشیب های موجود در تاریخ هشت ساله دفاع مقدس، سرانجام قطعنامه ۵۹۸، که هشتمین قطعنامه شورای امنیت سازمان از ابتدای تجاوز علنی رژیم بعثی عراق به سرزمین ایران به شمار می رفت در تاریخ ۲۷ تیر ۱۳۶۷ با قبول جمهوری اسلامی ایران به تصویب رسید. قطع نامه های قبلی به علت جهت گیری های ناعادلانه در طول جنگ، از سوی ایران رد می شد ولی این قطعنامه به دلیل داشتن نکات مثبت مورد موافقت جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت.

شورای امنیت در تاریخ ۱۸ آذرماه ۱۳۷۰، طی گزارشی که از جانب دبیرکل وقت سازمان ملل متحد دریافت کرده بود، عراق را به عنوان متجاوز جنگ معرفی کرد و عراق را موظف به پرداخت غرامت جنگ به ایران نمود. همچنین؛ بدنبال پذیرش قطع نامه ۵۹۸، مبادله اسیران بین دو کشور نیز از تاریخ ۲۶ مرداد ۱۳۶۹ آغاز شد و جریان تبادل اسیران بین دو کشور حدود ۱۲ سال به طول انجامید. آخرین گروه اسرای جنگی ایرانی و عراقی در تاریخ ۲۶ اسفندماه ۱۳۸۱ به طور همزمان مبادله شدند.

بدین ترتیب هشت سال جنگ تحمیلی عراق علیه، با تمام فراز و نشیب های فراوانی که داشت با قبول آتش بس از سوی ایران به اتمام رسید، ولی با این حال، با گذشت سال ها، هنوز یاد و خاطرات رشادت ها و فداکاری های زنان و مردان این مرز شهید پرور هنوز در خاطره ها باقی مانده و خواهد ماند. به همین منظور برای گرامی داشت یاد و خاطره هشت سال دفاع مقدس، هفته آغازین جنگ تحمیلی عراق علیه ایران یعنی ۳۱ شهریور تا ۷ مهرماه را در تقویم جمهوری اسلامی ایران، هفته دفاع مقدس نامگذاری کرده اند.
متن قطع نامه ۵۹۸:

شورای امنیت، با تأیید مجدد قطعنامه ۵۸۲ خود به سال ۱۹۸۶ میلادی، با ابراز نگرانی عمیق از این که علی رغم در خواستهایش برای آتش بس، منازعه بین ایران و عراق به شدت سابق با تلفات شدید انسانی و تخریب مادی ادامه دارد، با ابراز تأسف از آغاز و ادامه منازعه، همچنین با ابراز تأسف از بمباران مراکز صرفاً مسکونی غیرنظامی، حملات به کشتیرانی بی طرف یا هواپیماهای کشوری، نقض قوانین بین المللی انسان دوستانه و دیگر قوانین ناظر بر درگیری مسلحانه، بویژه کاربرد سلاحهای شیمیایی برخلاف الزامات پروتکل ۱۹۲۵ ژنو، با ابراز نگرانی عمیق نسبت به احتمال تشدید و گسترش بیشتر منازعه، مصمم گردید به تمامی اقدامات نظامی بین ایران و عراق خاتمه بخشد، معتقد شد که می باید یک راه حل جامع، عادلانه، شرافتمندانه و پایدار بین ایران و عراق به دست آید.

با یادآوری مفاد منشور ملل متحد، به ویژه تعهد همه دُول عضو به حل اختلافات بین المللی خود از راه های مسالمت آمیز به نحوی که صلح و امنیت بین المللی و عدالت به مخاطره نیفتد، با حکم به این که در منازعه ما بین ایران و عراق زمینه صلح حاصل شده است، با اقدام براساس مواد ۳۹ و ۴۰ منشور ملل متحد:
۱- خواستار آن است که به عنوان یک قدم اولیه جهت حل و فصل (مناقشه) از راه مذاکره، ایران و عراق یک

آتش بس فوری را رعایت کرده، به تمامی عملیات نظامی در زمین، دریا و هوا خاتمه داده و تمامی نیروهای خود را بدون درنگ به مرزهای شناخته شده بین المللی بازگردانند

- از دبیرکل درخواست می کند که یک تیم ناظر ملل متحد را برای بررسی، تأیید و نظارت بر آتش بس و عقب نشینی نیروها اعزام نماید و همچنین از دبیرکل درخواست می نماید با مشورت طرفین درگیر، تدابیر لازم را اتخاذ نموده، گزارش آن را به شورای امنیت ارائه نماید

- مصرانه می خواهد اسرای جنگی آزاد شده و پس از قطع مخاصمات فعال کنونی، براساس کنوانسیون سوم ژنو ۱۲. اوت ۱۹۴۹، بدون تأخیر به کشور خود بازگردانده شوند

فرماندهان شهید

وقوع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷، دومین رویداد مهم تاریخ معاصر این به شمار می رود. هرچند که؛ با تجاوز وحشیانه ارتش بعث عراق به سرزمین پهناور ایران خسارات های جانی و مالی فراوانی را در پی داشت ولی در عین حال، این رویداد به جهانیان نشان داد که ملت ایران در هر شرایط و سختی حاضر به عقب نشینی از مقابل متجاوزان و ظالمان نخواهد بود و حضور گسترده و داوطلبانه اقشار مختلف مردم به ویژه دانش آموزان و دانشجویان در کنار نیروهای ارتش و نیروهای مسلح در میدان جنگ هشت ساله تحمیلی عراق علیه ایران، خود محکم ترین سند این ادعا است. ادامه مطلب

عملیات ها

شروع تهاجمات سراسری رژیم بعث عراق به خاک ایران در سال ۱۳۵۹، با بمب باران تهران و ۱۹ شهر دیگر ایران آغاز شد و به دنبال آن، ده ها لشکر پیاده و زرهی عراق از راه های مرزی وارد خاک ایران شدند و فعالیت ها و عملیات های نظامی گسترده ای در مناطق غرب، شمال غرب و جنوب ایران انجام دادند

نیروهای عراقی در روزهای آغازین جنگ تحمیلی؛ در جبهه های شمال غرب یعنی کردستان و آذربایجان، به دلیل حضور فعال سپاه تنها به تقویت استحکامات و تصرف چند ارتفاع مرزی سوق الجیشی اکتفا کردند... ادامه مطلب

یادمان ها

هشت سال دفاع مقدس، آثار با ارزش و معنوی را بر جای گذاشت که نشانگر روزهای پر فراز و نشیب، تلخ و شیرین حماسه آفرینان صحنه های جنگ است. جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، با تمام ویرانگری هایش دارای فرهنگ انتقالی به نسل های بعدی است، فرهنگ جنگ خود مجموعه ای است از عملکردها، نگرش ها، روش ها، آفرینش های هنری و ادبی سال های جنگ و پس از آن. باید توجه کرد که انتقال این فرهنگ و حماسه ها به نسل های بعدی و حفظ ارزش ها و آثار این سال ها یکی از مهم ترین اقداماتی است که باید بدان توجه شود. ادامه مطلب